

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**R. P. Adami Contzen E Societate Iesv, SS. Theol. Doct.
Commentaria In Qvatvor Sancta Iesv Christi Evangelia**

Contzen, Adam

Coloniæ Agrippinæ, M.DC.XXVI

vers. 1.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-82999](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-82999)

C A P V T VII.

Luc. 6. f. 37.
Rom 2. 2. 1.
Marc. 4. c.
24.
Inf. 21. c 21.
Marc. 11. c.

N O LITE indicare, ut non indicemini. In quo enim iudicio indicaueritis, indicabimini: & in qua mensura mensi fueritis, remeietur vobis. 3. Quid autem vides festucam in oculo fratris tui: & trabem in oculo tuo non vides? 4. Aut quomodo dicis fratri tuo: Sine eripiam festucam de oculo tuo: & ecce trabs est in oculo tuo? 5. Hypocrite, ecce primum trabem de oculo tuo, & tunc videbis egerere festucam de oculo fratris tui. 6. Nolite dare sanctum canibus: neque mitti eis margaritas vestras ante porcos, ne forte conculent eas pedibus suis & conversi d'rumpanit vos. 7. Petite, & dabitur vobis: querite, & inuenietis: pulsate, & aperietur vobis. 8. Omnis enim, qui petit, accipit: & qui querit, inuenit, & pulsanti aperietur. 9. Aut quis est ex vobis homo, quem si petierit filius suus patrem, numquid lapidem porrigit ei? 10. Aut si piscem petierit, numquid serpentem porriget ei? 11. Si ergo vos, cum sitis mali, nostis bona data dare filiis vestris: quanto magis pater vester, qui in caelis est, dabit bona petentibus for? 12. Omnia ergo quaecumque vultis ut faciant vobis homines, & vo facite illis. Haec enim lex, & prophetia. 13. Intrate per angustam portam: quia lata porta, & spatiosa via est, quae ducit ad perditionem, & multi sunt, qui intrant per eam. 14. Quam angusta porta, & arcta via est, quae ducit ad vitam: & pauci sunt, qui inueniunt eam. 15. Attendite a falsis prophetis, qui veniunt ad vos in vestimentis ouium, intrinsecus autem sunt lupi rapaces. 16. A fructibus eorum cognoscetis eos. Numquid colligit de spinis vvas, aut de tribulis ficus? 17. Saepe omnis arbor bona fructus bonos facit. 18. Mala autem arbor malos fructus facit. Non potest arbor bona malos fructus facere: neque arbor mala bonos fructus facere. 19. Omnis arbor, quae non facit fructum bonum, excidetur, & in ignem mittetur. 20. Igitur ex fructibus eorum cognoscetis eos. 21. Non omnis, qui dicit mihi, Domine, Domine, intrabit in regnum caelorum: sed qui facit voluntatem Patris mei, qui in caelis est, ipse intrabit in regnum caelorum. 22. Multi dicunt mihi in illa die: Domine, Domine, nonne in nomine tuo prophetauimus, & in nomine tuo daemones eiecimus, & in nomine tuo virtutes multas fecimus? 23. Et tunc confitebor illis: Quia nunquam noui vos: discedite a me, qui operamini iniquitatem. 24. Omnis ergo, qui audit verba mea haec, & facit ea, a similibus viro sapientis, qui edificauit domum suam supra petram. 25. Et descendit pluuia, & venerunt flumina, & flauerunt venti, & irruerunt in domum illam, & non cecidit: fundata enim erat super petram. 26. Et omnis, qui audit verba mea haec, & non facit ea, similis erit viro stultulo, qui edificauit domum suam super arenam. 27. Et descendit pluuia, & venerunt flumina, & flauerunt venti, & irruerunt in domum illam, & cecidit, & fuit ruina illius magna. 28. Et factum est: cum consummasset Iesus verba haec, adtrabantur turbae super doctrinam eius. 29. Erat enim docens, eos sicut potestatem habens, & non sicut Scriba eorum, & Pharisei.

IN CAPVT SEPTIMVM

ARGUMENTVM.

*Variarum
 concionum
 doctrina in
 vnum con-
 gesta.*

SAcra concionis aut forte plurium concionum partem continet capit Septimum; Sententia & siue *novam doctrinam* & axiomata divina sapientia recensentur, de ordine & nexu, etsi ab aliquibus certus constituitur, nihil opus est sollicitum esse. Eadem fere sunt partim infra c. 17. partim Lucae 6. Iusserat esse misericordes & perfectos, nunc alienorum vitiorum indices, & censores esse prohibet; Ad Deum converti in omni necessitate imperat; intrare per angustam portam, eavere pleudoprophetas; eos agnoscere. Non fidere sibi, nec vlli Dei dono fidere, nisi ex caritate partis voluntatem faciant. Denique edificare domum supra petram, non arenam; atque haec omnia non vulgari modo, sed eum auctoritate docuit, ut auditores obtuforescerent. Ad Syrum textum duo tituli proponuntur. Primus a versu i. ad 15. Feria tertia Septimanae secundae ieiunii. Inde ad finem, Matutinis parasceues Sabbati praecedentis ieiunium. Syriace parasceue dicitur **ܫܒܬܐ** *Charebtha*, quod proprie vespertinum tempus, ac proinde vespertinam orationem, & preparationem ad Sabbatum significat.

VERSUS I.

Nolite iudicare, ut non iudicemini.

QVÆSTIO I.

An integer sit versus?

Varietas
exempla-
rium.

S. r. **L**atina exemplaria sepe habent additum;
Nolite condemnare, & non condemnabimini. De
quo lis olim fuit. Erasmus in textum irrepisse putat.

& credibile est, quia indicare, pro condemnare accipi
solet. Beza in vno exemplari manuscripto legit
et ad idem est, ut patet ex his verbis. Maldonatus sim-
ilis breuius verum arbitratúr, si hoc deleatur. Con-
sensit nostro textui Lucas Bringenfis, in notis ad Grae-
cum & Latinum testamentum, qui illa verba in octa-
uo codice fuisse refert, ex Luc. 6. 37. adiecta. In nota
ad Latinum Testam. Hoc, inquit, *Matthaei est;* Luc. cap.
6. v. 37. Et non iudicabimini: videlicet illud huc transla-
tum est à quibusdam: Nolite condemnare, vt non con-
demnenini, quanquam, vt consimile esset ei quod praecedit, nu-
tatum sit, & non condennabimini, cum, vt non condemnemini.

N

Non tantum enim Græca & Syra, sed & fide dignissima quæq; Latina manuscripta, cum Sixtina Bibliis, illud hoc loco ignorant: sicut et veteribus Tractatoribus veteribus, Hilario, Hieronymo, Augustino, Chrysostomo, & imperfecti operis auctore, ut & recentioribus plerisque omnibus præteritur.

Leue est quod Erasmus nostrum interpretem reprehendit, quasi male dixerit, iudicabimini, id est, iudicabitur de vobis, hoc enim bene in eo refutat Beza. Non enim iudicata duntaxat causa, sed & reus dicitur. Quod si quispiam elegantiarum studiosus refugiat illum loquendi modum, facile nostrum interpretem, Græcismi, & Hebraismi imitatore defendet. Sed nihil opus est. Præcisus ita dicere licitum fuit. Gall. l. i. c. i. iudicatus debiti. Liu. l. 6. iudicatus pecuniæ. Cicero l. 2. de orat. Qui iudicatum duci videt.

Hoc etiam observandum Syra exemplaria variare: alia habent, & non iudicabimini, alia, ut non iudicemini, illi legerunt, וְלֹא יִשְׁפָּטוּכֶם, hanc autem וְלֹא יִשְׁפָּטוּכֶם dela.

QVÆSTIO II.

Licetne iudicare?

§. 1. **A** Nabaptistarum antesignani, ut gladium, & magistratus, ita quoque omnia iudicia ex Christi male intellecta sententia sustulerunt. Eos multa dicta, factaque refutant, & hoc in primis, quod ipsi sine iudicis officio, et si nomen refugiant, tunc esse non possint. Quin ipsa Christi verba satis id indicant. cum ait, ut non iudicemini; fore enim, ut quod iudicium in alios dixerint, eodem & ipsi damnentur. Quod quidem à Deo fieri solet, sed tamen Christus exemplum è lege civili sumit, non omne igitur iudicii genus prohibetur, sed aliqua, quorum sunt manifestæ iniquitates.

§. 2. Principio quidem interdicitur omnibus hominibus, ne temere de iudiciis diuinis, promissis, & gubernatione vel disceptent, vel iudicium sibi sumant. Nihil enim in illam maiestatem contumeliosius, vel indignius committitur, quam cum homo ab ipso creatus, sui ipsius signatus, in finitæ sapientiæ decreta ad tribunal suum reuocare, & retractare præsumit. Hoc quia frequentissimum est, crebro Paulus, & viri Apostolici reprehendunt. Ambros. 5. de Paradiso. Hilat. can. 5. Augustinus innumeris locis. Nostro quidem tempore, quo & scelera, & scelerum poenæ in immensum creuerunt, iudices diuinorum decretorum sedent Caluinistæ: dum peccati procuratorem esse docent. Thesis 4. Piscatoris Caluiniani est, inter vnde decem, quas in parascæne sua recitat Vorstius. Constantanensem est Dei voluntati, quod iniustum est, hoc est, ipsius præcepto contrarium. V. g. Homicidium Iudaorum, & proditio Iudæ.

§. 3. Quanquam hoc iudicium sit grauissimum crimen, non tamen literaliter de illo agi puro. Sed temerarium iudicium prohiberi, quo de proximo male vel suspicamur, vel sentimus, vel etiam pronunciamus. Neque enim prolatio sententiæ duntaxat, & animi definitio; sed curiosa inquisitio, suspicioque damnatur. Videatur Chrysost. hom. 24. Aug. Serm. in monte l. 2. iudicando enim de aliis, legem de se quisque statuit; iustum est enim, ut quod iuris quisque in alterum statuerit, eo quoque ipse vtatur. Qui igitur alicui delicti rigidus censor est, talem quoque in suis peccatis experietur Deum; nec ab eo misericordiam obtinebit, quam ipse fratri suo negandam esse decreuit.

§. 4. De manifestis igitur proximorum peccatis, iudicare licet, & certo statuere de certis; de dubiis dubie secundum rectam rationem. Idque non magistratui modo, sed etiam priuatis. Et magistratui qui

Adami Conzen in Luang. Tom. I.

dem tam Ecclesiastico, quam civili, sua iurisdicção diatelia immota manet. Ita tamen ut animo paterno, & tanquam medicus, sine turbulentis animi affectibus ex æquitate legum iudiciorum sanctitatem colat. Sed maxime in priuatorum iudiciis peccatur, cum odia, inuidiæ, emulationes, superbia, & imprimis Invidia grande vitium, cum de alieno vicio nobis gratulamur, immiscentur. Insignis cautio est, quam nos docet Augustinus, de temp. Dominica 3. post. Trinit. Serm. 11. Audiuimus Euangelistam dicentem: Fratres charissimi, nolite iudicare, ut non iudicemini. Quid est hoc Fratres, cum ipse Dominus in alio loco Euangelij dixerit. Nolite secundum faciem iudicare, sed iustum iudicium iudicate: & alibi dicatur iudicium verum iudicare: Non enim sibi diuina lectio contraria esse potest, sed intellectum sobrium quatit in conuersatione humana, dilectissimi fratres, sunt aliqua quæ rationabiliter reprehenduntur. Sunt vero quadam, quæ non sine peccato iudicantur. Aperte enim mala, & iudicari, & argui debent. Illa vero quæ ignoramus, & verum bono, & malo animo fiant, scire non possumus, iudicare penitus non debemus. Verbi gratia: Vides hominem frequentius ieiunantem, congaude, & nolimini laudare: quia potest hoc & pro humana gloria fieri. Sed & noli vituperare, quia potest & pro Deo, & pro anime remedio ieiunare. Vidisti alium iudicio publico ieiunio velle prandere, cum dilectione adnone. Si dixerit pro stomachi assidue se ieiunare non posse, crede & noli iudicare, quia virumque potest fieri, ut per gulam, vel luxuriam prandere velit, & pro infirmitate ieiunare non possit.

In magnis autem & publicis peccatis, non modo peccatorem iudicari permittit, sed etiam exigit, vtus S. Cypriani auctoritate, quod qui peccantem palpat, fomitem peccati subministrat. Cum enim dedecore & suppliciis vix à peccato homines deterreantur, qualis erit rerum facies, si laudibus eo prouehantur?

VERSUS 2.

In quo enim iudicio iudicaueritis, iudicabimini: Et in qua mensura mensi fueritis remetietur vobis.

QVÆSTIO I.

An eodem iudicio iudicandi simus quo iudicamus?

§. 1. **S** Augustino hæc quaestio à Deogratias delegata est, Ep. 49. q. 4. Iam nunc deinde videamus, quale sit quod de mensura peccati atque supplicij proposuit, sic Euangelio calumniatus. Minatur, inquit, Christus sibi non credentibus, æterna supplicia. Et alibi ait: In qua mensura mensi fueritis, remetietur vobis. Satis, inquit, ridicule atque contrarie. Nam si ad mensuram redditurus est poenam, & omnis mensura circumscripta est sine temporis, quid sibi volunt minæ infiniti supplicij?

Eandem proponunt & gentes l. 21. de ciuit. Dei. c. Culpa re. 15. Non conuenire temporario delicto supplicia temporaria æterna. Et in libris quidem de ciuitate Dei. Causam redditur æterna poena sit; quia voluntas sua facta na. sic mensurauit, obstinata in delicto. & in Epistola. Voluntatem plecti, quæ enim iudicat sine misericordia, misericordiam non consequetur. In eadem igitur voluntas mensura, inquit, quamuis non æternorum malefactorum æternis de-terna supplicia remetuntur, ut quia æternam voluit haberi licit, peccati persutionem, æternam vindicta inueniat seu-ritatem.

Quomodo vero non pugnet, cum eadem mensura æternitas poenarum sic exposuit. Non esse necesse ad eandem rem omnino referre. Vt si dicas, quod plantas, hoc decerpes, non arborum sed pomum. Er: M 2 quod

Adami Conzen
in
Euangelio
Cvi
18